ב: משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן

אם כן אמאן תרמייה. ואם נפסק לומר ממאי דרמינן אליבא דר' יהודה יותר מר"ש כמו דאקשינן לעיל לר"ש הכי נמי פרכינן אליבא דרבי יהודה ומאי אליבא דהש"ס מילתא דרבי יהודה דמוכח מיניה דמתניתין אמיא אליביה יותר מדרבי אליעזר איכא למימר משום דנתרתי מילי אשכחן בהדיא במתניתין דר"י כמו במתניתין דפסידא אין הרווחה לא וכמקום פסידא נמי מיטרח לא טרח אבל לר"ש ליכא לאוכוחי ממילתיה אלא חד מילתא כדלעיל דהרווחה אסיר הלכך ניחא ליה לאוקמי כר' יהודה ולא כרבי אליעזר: **כחו** דר' מאיר דמיקל. ואם תאמר וליתני אלא יצאו בתחילה להודיעך כחו דר' יהודה דמחמיר (ב) כח דהתירא עדיף:

משום מאי מתרינן. דאין אדם לוקה ולא נהרג אלא בהתראה שמתרינן בו לא תעשה הך איסורא דמפקינן בסנהדרין (דף מח.) מקרא דלריך לפרש שם האיסור בהדיא: **קא** מ"ר **ארעא.** דבתר עיקר המלאכה אזלינן ודומה לחורש ורב יוסף אע"ג דעיקר מלאכה דומה לחורש מחשבת הנעם לאו לרפויי ארעא ובהכי פליגי דרבה סבר לבתר המעשה מדמינן לה ולא אחר המ חשבה ורב יוסף סבר בתר מחשבה אזלינן דהוא עיקר ולא אזלינן בתר הדמיון:

וצריך לעצים. אבל אם אין לריך לעצים לא נאמר בו דחייב משום קלירה דלא דמיא לקלירה דקולרין למאכל או מידי שלריכין לאחר דבר כגון רפואה וכיולא בהן ואי לאו שקולרין לצורך גופו פטור דלא מיחייב אפילו משום תולדה דתולדה לריך שתהא דמי לאב מלאכה: **חייב** שתים. קשיא לרבה דאזיל בתר הדמיון דהכא אומר לא דמי כלל לנוטע ואע"כ חייב אינו מתכוין לצמוח הנפן כיון דילמי מצמחה ממנה הזמור חייב משום נוטע דהא סתם קאמר רב בהנא אפילו לא חישב ליטע ואי קשיא הא דאמרינן בדוכתא אחריתי (כתובות דף נ.) משום רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו משום שתי רשעיות תרין הכי כגון דאיכא מיתה ומלקות אבל תרתי מילי דאסירן דמיין לחדדי בשתי מלקיות תרוייהו חד רשעה הוא ולא ממעטי מרשעתו דכל שם מלקות חד רשעה הוא והכי נמי אמר במס' פסחים גפ' כל שעה (דף כד. ושם) אמר אביי אכל פוטיתא לוקה אריבע ואע"ג דרב בהנא אמרולא הוא מקשי מיניה לרבה ורב יוסף משום דגברא רבה הוה כדאשכחן (ב"ק דף קיז.) כמעשה דר' יוחנן דהוה חריף טובא * ובקשיא ל"ג כיון דלאו תנא הוא לא חשיב לה כל כך ופליגי עליה: אמאי כתיב תרי זימני שמטה שמוט: **בזמן שאי אתה משמט** אף **קרקע כו'.** מכלל דאיכא זמן דלא משמט קרקע ואיתה זה בזמן הזה: **אפילו תימא רבנן.** דפליגי עליה דרבי ואמרי דשביעית בזמן הזה דאוריתא: **אכום מלאכות אסר רחמנא.** דשביעית: תולדות

דלמא אתי לאינפולי אבל מעיין שלא יצא בתחילה דלא אתי לאינפולי אפילו בית הבעל נמי אם כן מתניתין אמאן תרמייה אלא לרבי יהודה לא שנא מעיין שיצא בתחילה ולא שנא מעיין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא והאי דקתני מעיין שיצא בתחילה להודיעך כחו דר' מאיר דאפילו מעיין היוצא בתחילה משקין ממנו אפילו שדה הבעל אתמר המנכש והמשקה מים לזרעים בשבת משום מאי מתרינן ביה רבה אמר משום חורש רב יוסף אמר [א]משום זורע אמר רבה כוותי דידי מסתברא מה דרכו של חורש לרפויי ארעא האי נמי מרפויי ארעא אמר רב יוסף כוותי דידי מסתברא מה דרכו של זורע לצמוחי פירא הכא נמי מצמח פירא אמר ליה אביי לרבה לדידך קשיא ולרב יוסף קשיא לדידך קשיא משום חורש אין משום זורע לא לרב יוסף קשיא משום זורע אין משום חורש לא וכי תימא כל היכא דאיכא תרתי לא מיחייב אלא חדא והאמר רב כהנא [ב]זומר וצריך לעצים חייב שתים אחת משום נוטע ואחת משום קוצר קשיא איתיביה רב יוסף לרבה [ג]המנכש והמחפה לכלאים לוקה רבי עקיבא אומר אף [ד]המקיים בשלמא לדידי דאמינא משום זורע היינו דאסירא זריעה בכלאים אלא לדידך דאמרת משום חורש חרישה בכלאים מי אסירא אמר ליה משום מקיים והא מדקתני סיפא ר"ע אומר אף המקיים מכלל דתנא קמא לאו משום מקיים הוא כולה ר' עקיבא היא ומאי טעם קאמר מאי טעם המנכש והמחפה בכלאים לוקה משום מקיים שר"ע אומר אף המקיים מאי טעמא דר' עקיבא דתניא [1]שדך לא תזרע כלאים אין לי אלא זורע מקיים מניין תלמוד לומר כלאים שדך לא תגן משקין בית השלחין במועד ובשביעית בשלמא מועד משום טירחא הוא ובמקום פסידא שרו רבנן אלא שביעית בין למאן דאמר משום זורע ובין למאן דאמר משום חורש זריעה וחרישה בשביעית מי שרי אמר אביי בשביעית בזמן הזה ורבי היא דתניא [2]רבי אומר [3]זזה דבר השמטה שמוט [4]בשתי שמיטות הכתוב מדבר אחת שמיטת קרקע ואחת שמיטת כספים בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים ובזמן שאי אתה משמט קרקע אי אתה משמט כספים רבא אמר אפילו תימא רבנן אבית אסר רחמנא

דלמא אפי לאינפולי. אבל ממעיין שלא יצא בתחילה אפילו בית הבעל נמי שרי רבי יהודה ומתניתין דקתני נמי ממעיין שלא יצא בתחילה בית השלחין אין בית הבעל לא לאו רבי יהודה היא: **אם כן מתניתין אמאן תרמייה.** לא ר"ש דן יעקב כדאמרן ולא כר"מ דשרי אפילו בית הבעל ולא כר' אליעזר בן עזריה דאפילו בית השלחין לא שרי ממעיין שיצא בתחילה: **אלא לרבי יהודה ולא שנא כו'.** ומתניתין ר' יהודה היא: **להודיעך כחו דרבי מאיר.** דאפילו ממעיין שיצא בתחילה שרי אפילו לבית הבעל: **מנכש.** מוכש עשבים רעים מתוך הטובים וכי עקרי להו לאמתי הני טפי: **משקה מים לזרעים.** שזורק מים בעיקרי העשבים: **משום מאי מתרינן ביה.** דמאי מלאכה קא משכינן ליה דוקא קולר לא משכינן שאינו מתכוין ליטול העשבים אלא לתקן עשבים הטובים שבשדה: חורש וזורע וקולר אבות מלאכות הן בפרק כלל גדול (שבת דף עג.): **לרפויי.** לרכך: **משום חורש אין משום זורע לא.** אמאי לא מיחייב בתרוייהו הא עביד תרוייהו ואשכחינן במלאכה דמיחייב תרתי: **זומר.** בשבת: **וצריך לעצים חייב.** משום קולר שהרי צריך לעצים וחייב משום נוטע דמשום הזימור גדלי נטפי: **המחפה.** שמכסה את הזרעים בעפר: **לוקה.** משום לא תזרע כלאים (ויקרא יט): **אף המקיים.** שרואה כלאים זרוע ואינו מבטלו: **בשלמא לדידי דאמינא.** דמנכש הוי משום זורע משום הכי מנכש בכלאים לוקה הא אסירא זריעה בכלאים דכתיב [5] לא תזרע: **חריסה.** לצורך זריעת כלאים מי אסירא דבשעת חריסה ליכא כלאים כלל: **אמר ליה.** מנכש אינו לוקה אלא משום מקיים: **אלמוד לומר כלאים שדך לא.** ואע"ג דכתיב לא תזרע כלאים [6] גורעין ודורשין לא כלאים לא יהא כלאים מכל מקום שחייב אתה לבטלו: **בשלמא מועד.** משום הכי שרי דלא אסיר בשום מלאכה אלא משום טירחא: **וכל מקום פסידא שרו רבנן.** למיטרח במולו של מועד במקום פסידא כדפרשינן לעיל [7]: **בין למאן דאמר משום חורש.** דפליגי רבה ורב יוסף לעיל במשקה מים לזרעים דחד אמר משום חורש וחד אמר משום זורע: **חריסה בשביעית מי שרי.** הא נפקא מנכתיב ונקליר תשבות דאמרינן אם אינו ענין לשבת שאינו צריך שהרי כבר נאמר כל מלאכה תהיו ענין לשביעית: **בשביעית בזמן הזה.** דרבנן: **ורבי היא.** דאמר דהוא מדרבנן ומילתא דפסידא שרו רבנן: **וזה דבר השמטה שמוט.** כתיב בהשמטת כספים. אמאי כתיב תרי זימני שמטה שמוט: **בזמן שאי אתה משמט קרקע כו'.** מכלל דאיכא זמן דלא משמט קרקע ואיתה זה בזמן הזה: **אפילו תימא רבנן.** דפליגי עליה דרבי ואמרי דשביעית בזמן הזה דאוריתא: **אכום מלאכות אסר רחמנא.** דשביעית: תולדות

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ח מהלכות שבת הלכה כ:
יב ב מיי' שם הלכה ד:
יג ג מיי' פ"ח מהלכות מלכים הלכה ב (וס"ה הלכה כן) סמג לאוין רמע טוס"ע יד"ד מי' רלז סעיף ח) (וסימן רלז סעיף ח):
יד ד מיי' פ"ט מהלכות שמטה הלכה ב סמג לאוין עד ושמין קמט (שו"ע ח"מ סימן מז סעיף ח):

רבינו חננאל

וסבר ר' יהודה ל"ש מעין שיצא כתחלה ולא שנא מעין שלא יצא כתחלה, אין משקין אלא בית השלחין. והא דקתני מעין שיצא כתחלה, איידי דאמר ר' מאיר מעין שיצא כתחלה משקין ממנו אפי' שדה הבעל, תנא איהו נמי מעין שיצא כתחלה. אתמר המנכש, פי' החופר בית הזרעים, והמשיך מים לזרעים בשבת, משום מאי מתרינן ביה. רבה אמר משום חורש, מה דרך החורש לרפויי ארעא הכא נמי מרפי ארעא נינהו. ורב יוסף אמר משום זורע, מה דרך הזורע לאצמוחי פירא הכא נמי קא מצמחי פירא. ומקשי אביי להרווייהו, ואמאי לא מתרינן ביה משום חורש ומשום זורע, דהא דמיא להא דדמיא נמי להא. וכי תימא כל היכא דאיכא מלאכה מעין שתים לא מחייבינן אלא חדא. והאמר רב כהנא הזומר וצריך לעצים חייב שתים, אחת משום זורע ואחת משום קוצר. ולא פירקו לנפשייהו. איתיביה רב יוסף לרבה, המנכש, פי' חוזר אצל הכלאים ולוקח העפר ומחפה בו את הכלאים כדי שיצמח, והמחפה בכלאים לוקה, ר' עקיבא אומר אף המקיים. בשלמא לרב יוסף דאמר מנכש משום זורע חייב, היינו דאסורה זריעה בכלאים. אלא לרבה דאמר משום חורש, חרישה בכלאים מי אסירא. ופריק רבה, מאי לוקה דקתני, משום מקיים בכלאים. וכולה ר' עקיבא היא, ומה טעם קאמר והכי קתני, המנכש והמחפה בכלאים לוקה מאי טעמא משום מקיים, שר' עקיבא אומר אף המקיים בכלאים לוקה. פי' מקיים בכלאים, שמצא שדה זרועה כלאים ועבדה הוא ורמחה, ונתקיים הכלאים בעבודתו, שגורם לו הצמחה והפרחת פרי. מאי טעמא, אמר קרא לא תזרע כרמך כלאים אין לי אלא זורע תבואה בכרם, מקיים מנין, תלמוד לומר לא כלאים. כלומר, האי לא דכתב רחמנא דדרש אותו בזורע דהוה ליה למכתב לא תזרע כרמך ולישתוק, ואנא ידענא דאין דריעה אלא בתבואה, פי' ומסילא שמעינן שאסר זריעת התבואה בכלאים (למה עוד אמר כלאים). כדכתיב

מסורת הש"ס

א) [סנהדרין מח:]. ב) [תוספתא כלאים פ"ה] מכות כח: ע"ז ה:. ג) [שבעה לבן פירש נגדר הש"ש ע"ז פה. וע"ש כתוס']. ד) נעתין לו. קדושין לח:. ה) [ויקרא יט:]. ו) [וע' פי' רש"ן דמכות וכבל מקום פי' כפנגון אחר]. ז) [ע"ז ד"ה משקין].

תורה אור השלם

1. את חקתי תשמרו בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך: ויקרא יט יט
2. וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא יגשׂ את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לי״ה: דברים טו ב

הגהות הב"ח

(ב) תוס' ד"ה כהנא כו' דר' יהודה דמתמיר רי"ל כח דהתירא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה חייב שתים וכו' וקשיא ל"נ. עיין כ"ב דף נב ע"ב:

מוסף רש"י

זומר. לצמיח הנפן, וצריך לעצים. לסקרה, משום דלריך להם הוא תולדה דקולר, דלריך נמי לקצור (שבת עג.). המנכש והמחפה. לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים. לוקה. דהייט זורע לצמוחי פירי מכרן, הא נמי לצמוחי פירי מכרן (ע"ז סד.). בולה ר' עקיבא היא. ירבנן דפליגי עליה דר' עקיבא סבירא להו מחפה ליט ליקה, דמאן דפטר בחקים פטר בחפה, והמנכש עוקר עצים רעים כדי שיגדלו הלחרים יוחר, ליקה דחסיב סורע כלאים (מכות קא.). אלמוד לומר כלאים שדך לא. כלאים דהרבעה הא דרים, מדסתם כלאים דלא תרביע נני שדה, דרשינן כלאים שדך לא, מדלא כתיב בהתחן לא תרביע כלאים ולא תזרע שדך כלאים, ש"מ שדך אכלאים דלעיל נמי דרשינן, ומשמע דמשיר הכתוב שלא יהא כלאים בשדה (ע"ז סד.). ובזמן שאי אתה משמט קרקע. כגון במדבר ולאחר שנלו (קדושין לח.) כגון עכשיו שבטלה קדושת הארץ (גיטין לו.) אי אתה משמט כספים. ואף על פי שהשמטת כספים מוכח הגוף היא ואינה נלריכה לכתוב, ילפינן בהיקש דלא נהגא (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com